

דף שבועי

בס"ד

פרשת תרומה, תשפ"ה, מספר 1608

משמחת התרומה לשמחת אדר דורון איזנטל

יהיה לך לרצון, אחר שבחנת וידעת שהתנדבת בלי שום פניה רק ביושר לבב. ועתה עמך (אשר) נמצאו פה. הגם שאין אני יודע מצפוני לבם, עכ"פ ראיתי בשמחה להתנדב לך, ע"י השמחה ששמחו בעת הנדבה ראיתי והבנתי שהיה לבבם להתנדב לך, וגם הם נדבו ביושר לב שלא לשום פניה חיצונית, וזה הוא העיקר בעיניך, אחר שאינך צריך אל הכסף רק אל הלב הטהור והנדיבות.

ה"שפת אמת" מזכיר בפרשת ויקהל את מידת השמחה בנתינת התרומה (תרמ"ג, א):

ויקהל משה כו'. למחרת יוה"כ כשירד מן ההר כמו שכתב רש"י ז"ל. כי בני"י היו מתאבלים (על חטא העגל והסתלקות השכינה), ועתה שחזרו בתשובה נתן להם הקב"ה ברחמיו מצוות נדבת המשכן לשמחם. כי הנדבה – בשמחה גדולה הביאו. ואיתא כל המצוות שקיבלו עליהם בשמחה עדיין עושים בשמחה. לכן, אחר שהתחילו מחדש לקבל עול תורה ומצוות בשמחה נשאר קבוע לעולם. ויתכן לומר שעל ידי שהתנדבו בשמחה זכו לדורות ליתן להם ימי שמחה בסוכות. אחר יוה"כ, שבנ"י המה בעלי תשובות ניתן להם שמחה בעבודת ימי החג, כמו שכתוב: "ולקחתם לכם" כו' "ושמחתם לפני ה'", כי מלאכת המשכן והסוכה הוא ענין אחד (השראת השכינה). ועיקר הכל ע"י השמחה שבעל תשובה שמח בהתקרבותו אליו ית' זוכה להשראת השכינה.

השמחה בנתינת התרומה נבעה מתהליך התשובה, שכן עשיית המשכן באה לתקן את חטא העגל, ושמחת בעל התשובה היא שמקרבת אותו לקב"ה.

כאן יש להעיר, שמן הסתם התרומות שניתנו בשמחה גדולה יותר אמורות היו להתאים לכלים שהם בעלי רמת קדושה גבוהה יותר. שהרי יש עצים ששימשו לעמודי החצר ויש ששימשו לארון הברית, או חלק מהזהב שימש לכלי שרת לעומת חלק מהזהב ששימש למנורה או לכרובים. אם כן, כיצד ידעו העוסקים בקבלת התרומה ליעד אותה ולהתאים אותה על פי כוונת הנותן? על כן הקב"ה מציינ את תכונותיו של בצלאל:

ראה קראתי בשם בצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה ואמלא אתו רוח אלהים בחקמה

ה"שפת אמת" כותב לפרשתנו (שנה תרל"ד, מאמר ראשון):

ואיתא: "תרומה ניטלת במחשבה" (גיטין לא), שעל ידי מחשבה ורצון טוב ניטלת ומתרוממת עד לשמים.

התרומה אינה דבר טכני הנמדד במדדים גשמיים, כגון ערך כספי או משקל התרומה. גודלה של התרומה לה' נמדדת על פי פנימיות הנותן, כמה נתן מעצמו בנתינת התרומה, מה הייתה מחשבתו, וכמה רצון טוב היה בה. ה"שפת אמת" לומד זאת מתוך ההלכה ש"תרומה ניטלת במחשבה". משמעות הדין היא שאין צורך באמירה כדי להפריש תרומה, ומספיקה כוונה ומחשבה בלבד. מכאן דורש ה"שפת אמת" שחשיבות הנתינה לה' היא מה הייתה כוונת הנותן בעת הנתינה.¹

מהו המדד לנתינה שלמה וברצון, נתינה שגורמת לתרומה להתקבל באופן שלם?

בתיאור התרומות שאסף דוד המלך לבניית בית המקדש הראשון ישנו התיאור הבא: "וישמחו העם על התנדבם פי בלב שלם התנדבו לה' וגם דויד המלך שמח שמחה גדולה" (דבה"א כט:ט). השאלה היא איזה ערך יש לנתינה להקב"ה? שהרי: "כי ממך הכל ומידך נתנו לך" (שם פס' יד), לכן, בתפילתו לה' שתהא התרומה לרצון, דוד מזכיר את הנתינה בשמחה כנימוק לקבלתה:

וידעתי א-להי פי אתה בחרן לבב ומישרים תרצה אני ביישר לבבי התנדבתי כל אלה ועתה עמך הנמצאו פה ראיתי בשמחה להתנדב לך (שם יז). המלב"ם מבאר:

"וידעתי א-להי", אמנם בכל זאת, הגם שהזהב והכסף שנתנו אינו שלנו, הלא אתה לא תביט על הכסף והזהב, רק אתה בוחן לבב, ועיקר הוא אצלך מחשבת הלב, ואינך רוצה בכסף וזהב רק במישרים, ואתה יודע כי "אני ביושר לבבי התנדבתי כל אלה", וא"כ תקבל נדבת לבי וזה

* הרב דורון איזנטל, מנהל חטיבת הביניים בישיבת "דרכי נועם", פתח תקווה.

1 ה"שפת אמת" מביא בשם אביו (תרל"א, מאמר ראשון) שעיקרון זה נכון גם במידת הביטחון: "וכן שמעתי מאא"ז מר"ר זצלה"ה על מה שכתוב: 'ברוך הגבר אשר יבטח בה' והי' ה' מבטחו', כי כפי ביטחון האדם בו ית', כן יש לו מובטח באמת".

לבני הישיבה ולא עבור הסוס, ושוב אין לו מה לחשוש אם כונתו רצויה.

ה"שפת אמת" מציין גם את הגמרא בשבת (ק"ל ע"א): תניא, רבן שמעון בן גמליאל אומר: כל מצוה שקיבלו עליהם בשמחה כגון מילה, דכתיב "שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב" – עדיין עושין אותה בשמחה.

והיות ששמחה זו (של מתן התרומה) נשארה לעולם, נקבעו בימים אלו לדורות ימי שמחת חג הסוכות. אבל לשמחה של נתינת התרומה יש משמעות נוספת לדורות עפ"י ה"שפת אמת" (שקלים, תרמ"א): "משנכנס אדר מרבין בשמחה". הוא שמחת הנדבה שהביאו בני"י בכל אדר השקלים (המשנה בשקלים פרק א', א אומרת: "באחד באדר משמיעין על השקלים ועל הכלאים"), ואיתא מצות שקבלו עליהם בשמחה עדיין עושין כו'. וכל נדבת ישראל לשמים ה' בשמחה כמ"ש במשכן "האנשים על הנשים" (לפי המדרש בתנחומא פקודי יא – הצפיפות והערבוביה מעידים על הזריזות והשמחה: "שמחו שמחה גדולה והביאו הנדבה בשמחה ובזריזות ראה מה כתיב: 'ויבואו האנשים על הנשים', שהיו דוחקין זה על זה, שבאין האנשים והנשים בערבוביא ומביאין הנדבה"). וכן במקדש בימי דוד וגם בבית שני התנדבו בשמחה ע"ש. לכן נתעורר שמחת עבודת ביהמ"ק בימים אלו. וגם עתה שאין לנו לא משכן ולא מקדש יש להרבות בצדקה בימים אלו כאשר נתקן אח"כ מתנות לאביונים בחודש הזה.

שמחת הנתינה למלאכת המשכן השפיעה על השמחה לדורות בממד הזמן – ימי הסוכות, אבל גם בממד המעשה של נתינת מחצית השקל לעבודת המקדש. זמן נתינת מחצית השקל הוא החל מ"ח אדר, ולכן "משנכנס אדר מרבין בשמחה", לא מחמת ימי הפורים שנקבעו בהמשך החודש, אלא מחמת התרומה של מחצית השקל שנעשתה בשמחה בזמן בניית המשכן. אם כן, נמצאנו למדים לפי תורותיו של ה"שפת אמת", כיצד השמחה בתחילת אדר היא תולדה של השמחה בנתינת התרומה הפותחת את פרשתנו.

הדף השבועי מופץ בסיוע קרן הנשיא לתורה ולמדע, ומופיע גם באתר המידע של אוניברסיטת בר-אילן בכתובת:
<http://www1.biu.ac.il/parasha2>
 כתובת דוא"ל של הדף: dafshv@mail.biu.ac.il
 ניתן לפנות לכתובת זו ולקבל את הדף מדי שבוע בדוא"ל.

הדף השבועי - אוניברסיטת בר אילן יש לשמור על קדושת העלון

עורך: ד"ר צבי שמעון
עורכת לשון: רחל הכהן שיף

ובתבונה ובדעת ובכל מלאכה לחשב מחשבת לעשות בזהב ובכסף ובנחשת (שמ' לא:ב-ד).

רש"י מפרש שהייתה בו רוח הקודש, וראב"ע מפרש: "בצלאל היה מלא כל חכמה בחשבון ומדות וערכים. ומלאכת שמים. וחכמת התולדות. וסוד הנשמה". הרמב"ן כותב: "שהוא חכם גדול בחכמה בתבונה ובדעת להבין סוד המשכן וכל כליו למה צוו ואל מה ירמוזו". בצלאל א"כ הייתה יכולת לראות ולהבין גם את פנימיות המעשים ורצון ה', ולדברינו יכול היה לראות בכל תרומה ותרומה גם את כוונת הנותן ומידת השמחה שהייתה לו בנותנו את התרומה. מובא בשם הגר"ח מוולוז'ין, שמידה זו רמוזה במילים "לחשב מחשבת".

בחידושי הגר"ז החדשים מובא (סימן פ"ט): מעשה שהיה עם הגאון רבי חיים מוולאזין זיע"א, שנדבן אחד היה רגיל לתמוך בישיבת וולוז'ין ביד רחבה ופעם הפסיק את תמיכתו, ורבי חיים נסע אליו במיוחד לשאול מה ראה להפסיק מלתת תרומתו לטובת הישיבה? וענהו הנדיב, כי הוא עובד קשה מאוד עד הוא מוצא את פרנסתו, אלא שכדאי לו הדבר כדי שבכספו יתנו אוכל לבני הישיבה. אבל כשראה שבא אליו המשולח רכוב על סוס, וא"כ צריך לתת כסף למשולח וגם הסוס עולה בכסף רב, וגם צריך לתת אוכל לסוס, וא"כ כדי לתת אוכל לבני הישיבה כדאי לי לעבוד קשה, אבל לעשות זאת כדי לתת אוכל לסוס אינו שווה לי. השיב לו רבי חיים, שהנה גבי בצלאל כתיב 'ולחשוב מחשבות', וצריך ברור מה היה צורך בזה שבצלאל ידע לחשוב מחשבות? והרי היה מספיק שידע בזהב ובכסף ומה לו לחשוב מחשבות? ואמר, שבאמת במשכן נתן כל אחד מרכושו ומזה עשו את כל המשכן שכלל הרבה כלים. ואילו היו שואלים כל אחד ואחד מה רצונו שיעשו מכספו, ודאי היה אומר שאך את הארון העומד בקודש הקדשים יעשו מתרומתו, וא"כ כיצד נקבע כספו של מי ילך עבור הארון, כי כל אחד רצה שכספו יהיה עבור הדבר החשוב ביותר. ואמר רבנו חיים, שלזה היה צריך בצלאל 'לחשוב מחשבות' על כל דבר, כדי לידע לפסוק ולהכריע על כל נדבה מה לעשות עמה, וכיצד כיוון הדבר, בזה שידע והכיר לאמיתה את כל מחשבות הנותנים, ומי שמחשבתו הייתה נקיה ביותר וטהורה בכוונה גמורה לשמה, הלך כספו לדבר היותר חשוב. אם כי זה ברור בלי שום ספק, כי כל הכסף יהיה צדקה, אבל כדי לדעת איזה כסף לעשות לארון וכדומה על זה היה צריך בצלאל לחשוב מחשבות. וסיים הגר"ח ובודאי שאם צריך סוס כדי להחזיק את הישיבה, א"כ הכסף שנותנים עבור הסוס גם זה צדקה וכן בעד המשולח וכו' וכו', אבל ודאי שכסף שאוכלים אותו בני הישיבה חשוב יותר. והוסיף, אנו לא יודעים לחשוב מחשבות, אבל אם מחשבתו טהורה וכוונתו הייתה כוונה לשמה טהורה, בוודאי הוא שהכסף הולך עבור אש"ל